

ความเป็นอิสระในการบริหารงานศาลยุติธรรมไทย

นายรักษพงษ์ วงษ์ห้าวศึก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-642-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018607 i 1517802X

The Independence in Administration of Thai Court Justice

Mr. Ruksapong Wonghaosuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Laws

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-642-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ความเป็นอิสระในการบริหารงานสาขาศุทธิธรรมไทย
 โดย   นายรักษพงษ์ วงษ์ห้าวศึก
 ภาควิชา   นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์จรัญ ภักดีอนาคกุล
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
 การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... ศนบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)
 คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ใจวิไลกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (อาจารย์จรัญ ภักดีอนาคกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม)
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี)

..... กรรมการ
 (อาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ)

..... กรรมการ
 (อาจารย์กุลพล พลวัน)

..... กรรมการ
 (อาจารย์กนก อินทร์มพรรย์)

รัฐพงษ์ วงษ์ห้าวศึก : ความเป็นอิสระในการบริหารงานศาลยุติธรรมไทย
(THE INDEPENDENCE IN ADMINISTRATION OF THAI COURT JUSTICE)
อ.ที่ปรึกษา : อ.จรัญ ภักดีธนากุล, ผศ.ชาญวิทย์ ยอดมณี, 163 หน้า.
ISBN 974-581-642-6.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และหาวิธีการแก้ไขปัญหาการบริหารงานศาลยุติธรรม ซึ่งมีกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ อันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด ความไม่เหมาะสมในการบริหารงาน ศาลยุติธรรมในปัจจุบัน และความขัดแย้งทางด้านบริหารงานระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กับข้าราชการตุลาการ

ผลการวิจัยพบว่า วิธีการแก้ไขปัญหาคือ 1. ควรแยกการบริหารงานเป็นอิสระจาก กระทรวงยุติธรรม กล่าวคือ ฝ่ายตุลาการจะทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านบริหารและงานด้านธุรการ ของศาลโดยลำพัง ดังนี้ ศาลก็จะมีโอกาสได้รับงบประมาณและมีอัตราค่าจ้างข้าราชการตุลาการเพียงพอกับ ปริมาณคดี และควรให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รับผิดชอบงานธุรการของศาลแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรม เพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกับข้าราชการตุลาการ วิธีการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้จะทำให้ศาลเป็นอิสระทั้งงานคดีและงานธุรการ ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตุลาการ ใช้อำนาจตามอำเภอใจ จึงควรเปลี่ยนระบบการถ่วงดุลและคานกันระหว่างผู้ใช้อำนาจอธิปไตย โดยให้ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเข้ามามีส่วนร่วมในการแต่งตั้งผู้บริหารงานศาลในบางตำแหน่ง และร่วมกัน จัดเตรียมและอนุมัติงบประมาณของศาล รวมทั้งให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจลงโทษถอดถอนออกจากตำแหน่ง ได้ด้วย

เมื่อแก้ไขตามวิถีทางดังกล่าวแล้วจะส่งผลให้ การบริหารงานศาลมีเอกภาพในการบังคับบัญชา สามารถดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวและเป็นระบบยิ่งขึ้น ตลอดจนจะเป็นการเพิ่มหลักประกันว่าผู้พิพากษา จะเป็นอิสระ และวางตัวเป็นกลาง ทำให้การอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนดียิ่งขึ้น

ภาควิชา ..... นิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต ..... *สมชาย*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *อ.จรัญ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... *จ.ม.*

C070801 : MAJOR LAW

KEY WORD : INDEPENDENCE/ADMINISTRATION/THAI COURT JUSTICE

RUKSAPONG WONGHAOSUK : THE INDEPENDENCE IN ADMINISTRATION OF THAI COURT JUSTICE. THESIS ADVISOR : CHARAN PAKDEETHANAKUL, ASST.PRO. CHANVIT YODMANEE, 163 PP. ISBN 974-581-642-6.

The purposes of this research are to study and to find the solutions of the problems of court administration under the Ministry of Justice which cause inappropriateness in the current court administration and the administration conflict between the Minister of Justice and the judicial officers

It is found that the best way for solving these problems is to grant the court to have its own administration. In details, the Judicial Department should take responsibility on its own court administration. The court, therefore, can obtain the budget and personnel officers in the amount that is appropriate to its legal actions. It is also recommended that, rather than the minister of justice, the President of the Supreme Court should be responsible for all of the court's administration in order to eliminate the conflict between the Minister of Justice and the judicial officers. These solutions would encourage the court to be independent in both legal actions and administration aspects. In addition, in order to prevent the Judicial Department from the abuse of power, system of checks and balances among anarchy possessors should be modified. Both the Legislative Department and the Executive Department should jointly participate in the appointment of major position of court executive, in preparing and in approving of court's budget. The Legislative Department, also, should have authority for punishment and withdrawal of any judicial position.

These solutions would bring independency, flexibility and systematization to the court administration. Moreover, independent and neutral judge could provide the better serve to the public.

ภาควิชา ..... นิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิติกร ..... *chumel*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Charan Pakdeethanakul*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... *Chanvit Yodmanee*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่ง ของ อาจารย์จรัญ ภักดีธนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนถึงกำลังใจตลอดเวลาที่ทำการวิจัยนี้ ซึ่งนิสิตขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

นิสิตขอกราบขอบพระคุณคุณอาจารย์วิชัย อริยะนันท์ทกะ อาจารย์กนก อินทร์ทรัพย์ และอาจารย์ ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์ ซึ่งท่านได้ให้ความกรุณาในการตรวจ อ่านวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ รมวิไลกุล ท่านได้กรุณาช่วยแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ อาจารย์กุลพล พลวันและผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี ซึ่งท่านกรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์นี้ ปรียทุกท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณ คุณสุพิน เขวงสวัสดิ์ และคุณวิภาดา สีสากิจทรัพย์จากคณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จออกมาเป็นรูปเล่ม

ท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์นี้มีประโยชน์และคุณค่าทางการศึกษาอยู่บ้าง นิสิตขอกราบ เป็นกตเวทิตาคุณ แต่คุณพ่อคุณแม่ ที่ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นิสิตเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

รักษพงษ์ วงษ์ท้าวศึก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐาน แนวความคิด และทฤษฎีของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
วิธีการศึกษาและวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 หลักทั่วไป.....	5
2.1 ประเภทของความเป็นอิสระ.....	5
2.1.1 ความเป็นอิสระในการปฏิบัติการ.....	8
2.1.2 ความเป็นอิสระในด้านองค์กร.....	10
2.2 ความเป็นอิสระของศาล.....	12
2.2.1 อิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี.....	13
2.2.2 อิสระในการบริหารงาน.....	20
บทที่ 3 ปัญหาการบริหารงานธุรการศาลยุติธรรมไทย.....	22
3.1 ความเป็นมาของการบริหารงานศาลยุติธรรมไทย.....	22
3.1.1 ความเป็นมาของศาลยุติธรรมไทย.....	23
3.1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรม.....	24

3.1.3	วิวัฒนาการการบริหารงานศาลยุติธรรมไทย.....	27
3.2	ปัญหาการบริหารงานศาลยุติธรรมไทย.....	30
3.2.1	ปัญหาความไม่เหมาะสมในการจัดระบบบริหารงาน ศาลยุติธรรมในปัจจุบัน.....	33
3.2.2	ปัญหาที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรมกับข้าราชการตุลาการ.....	33
3.3	ผลของปัญหา.....	41
บทที่ 4	แนวความคิดในการแก้ไขปัญหาระบบบริหารงานศาลยุติธรรมไทย.....	44
4.1	ความพยายามแก้ไขปัญหานอติดของไทย.....	44
4.2	ระบบการบริหารงานศาลในต่างประเทศ.....	55
4.2.1	ประเทศที่ไม่ให้ศาลสังกัดกระทรวงยุติธรรม.....	55
ก.	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	56
ข.	ประเทศญี่ปุ่น.....	59
ค.	ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี.....	63
ง.	ประเทศอังกฤษ.....	64
4.2.2	ประเทศที่ให้ศาลสังกัดกระทรวงยุติธรรม.....	66
ก.	ประเทศฝรั่งเศส.....	66
ข.	ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน.....	70
4.3	รูปแบบอื่น.....	73
4.3.1	รูปแบบการบริหารงานรัฐสภาไทย.....	73
4.3.2	รูปแบบโครงการแยกระบบบริหารงานศาลยุติธรรมออกจาก ฝ่ายบริหารและการเมือง.....	75
บทที่ 5	วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานศาล.....	78
5.1	วัตถุประสงค์ของการมีอิสระในการบริหารงาน.....	78
5.2	ลักษณะองค์กร.....	90
5.3	วิธีการรองรับความอิสระในการบริหารงาน.....	105
5.4	การตรวจสอบมีให้มีการใช้อำนาจเกินขอบเขต.....	117

5.5 บทบาทของกระทรวงยุติธรรม.....	130
บทที่ 6 บทสรุปและเสนอแนะ.....	135
บรรณานุกรม.....	144
ประวัติผู้เขียน.....	152

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบงบประมาณที่ได้รับจริงของกระทรวงยุติธรรมกับ ประมาณการรายจ่ายประจำปีงบประมาณของประเทศไทย และรายได้ที่กระทรวงยุติธรรมส่งเข้ากระทรวงการคลัง.....	31
ตารางที่ 2 อัตรากำลังข้าราชการตุลาการของกระทรวงยุติธรรม.....	32
ตารางที่ 3 การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.....	100
ตารางที่ 4 การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานเลขาธิการประธานศาลฎีกา.....	103